

Česko se připravuje na černý scénář konce uhlí. Zakáže odpojování zdrojů?

Ministerstvo průmyslu prověřuje slovy Jozefa Síkely možnou podporu pro uhelné zdroje, a to „elektrárnu po elektrárně a důl po dolu“. Podle ministra tak má být zajištěno, že případná dotace bude cílená.

Jan Brož, Michael Mareš
autori@hn.cz

HN 9.5. 2024

Země bez uhelných zdrojů, do toho v obou jaderných elektrárnách odstávka na jednom z bloků a zároveň částečné přerušování dodávek elektřiny z Německa. Tak lze zhrubá popsat pomyslné „worst case scenario“, tedy nejhorší možný scénář, který může podle ministra průmyslu Jozefa Síkely (za STAN) v české energetice nastat. Síkela s touto i s dalšími hypotetickými možnostmi vývoje v úterý seznámil premiéra Petra Fialu (ODS) a další zástupce vládní koalice. Scénáře mají sloužit jako východiska pro plán, jak zajistit Česku dostatek elektřiny poté, co se uhelné elektrárny kvůli nerentabilitě začnou odstavovat. To může nastat už příští rok.

18 gigawattů

■ Takovým výkonem říditelných zdrojů disponuje Česko. Za bezpečnou rezervu se považuje záloha o výkonu 1,1 gigawattu.

„Předpokládám, že půjde o první výkop v rámci debaty o tom, jak zareagovat na změnu situace ohledně poměru cen elektřiny, zemního plynu a emisní povolenky. Jedno ale chci vyjasnit dopředu – rozhodně nejde o žádný plán, jak udržet uhelná zařízení při životě v ekonomicky obtížných podmínkách. Nejde ale ani o plán, jak se jich zbavit,“ řekl HN Síkela.

Uhlí mají podle něj nahradit obnovitelné zdroje a především výroba elektřiny z méně emisního zemního plynu. Zda a do jaké míry se Česko obejde úplně bez uhlí, však není zřejmé. „Zásadní bude vytvořit podmínky, které nám umožní vypořádat se s kritickými situacemi, které mohou vzniknout například z důvodu mimořádně nepříznivých klimatických podmínek a podobně. Z důvodu bezpečnosti ale

bude potřeba podporu některých zdrojů zajistit,“ dodal Síkela.

Provoz uhelných zdrojů se přestává vyplácet. Klesající ceny elektřiny na straně jedné a rostoucí ceny emisních povolenek na straně druhé vedou k tomu, že tato výroba bude brzy ztrátová. V závislosti na efektivitě jednotlivých bloků to u některých z nich nastane už v příštím roce, podle předpokladů však většina uhelek skončí ještě před koncem desetiletí.

Uchování zdrojů v rezervě pro mimořádné situace popisované ministrem se neobejde bez nějaké formy státní podpory. Ta se následně projeví v koncové ceně elektřiny. Na uhlí by tak odběratelé dopláceli podobně, jako dnes přispívají třeba na obnovitelné zdroje.

Jak by podpora mohla vypadat, není jasné. „Jdeme doslova elektrárnu po elektrárně, teplárnu po teplárně a důl po dolu a vše počítáme pro jednotlivé roky nejen z hlediska dostatku

elektřiny a tepla, ale také z hlediska zachování stability elektrizační soustavy. To nám zajistí, že pokud bude nějaká veřejná podpora potřeba, bude cílená,“ dodal Síkela.

Ve stejný den jako koalice se však tématem zabýval i hospodářský výbor sněmovny. Ten měl na programu projednání novely energetického zákona známé jako lex OZE III, která se zabývá hlavně moderními prvky energetiky, jako jsou baterie nebo takzvané agregátory flexibility. Členové výboru přitom neskrývali, že i jejich snahou bude vyřešit v rámci novely také možnou podporu fosilních zdrojů do doby, než bude mít Česko k dispozici dostatek jaderného či obnovitelného výkonu. „Je to jedna z posledních možností, jak v zákoně přechodné období vyřešit,“ prohlásil poslanec Vojtěch Munzar (ODS).

V energetické branži se hovoří o tom, že inspirací pro podporu uhlí by mohlo být teplá-

renství, respektive paragraf 12 energetického zákona. Ten se týká tzv. dodavatelů poslední instance (DPI), tedy velkých energetických firem, které vešly ve všeobecnou známost po pádu Bohemia Energy na podzim roku 2021. Aby klienti „Bohemky“ nezůstali bez energií, dodávali jim elektřinu a plyn právě DPI.

Mezi DPI však patří i teplárny a zákon dává Energetickému regulačnímu úřadu (ERÚ) pravomoc „ve veřejném zájmu“ nařídit teplárně pokračovat v dodávkách, i kdyby sama chtěla provoz ukončit. Obdobně by mohl mít regulátor pravomoc nařídit i výrobu elektřiny. „Debatuje se o mechanismu paragrafu 12 v energetickém zákoně, který už dnes umožňuje ERÚ, aby nařídil provoz teplárně, pokud by chtěla skončit. Námětem je, že by se to doplnilo o výrobu elektřiny,“ potvrzuje vedoucí energetického programu Hnutí Duha Jiří Koželouh. Stát by v takovém případě musel ztrátovou elektrárnu kompenzovat. Provozovateli by tak hradil nejen nerentabilní provoz, ale i přiměřený zisk. To by se opět odrazilo ve státním rozpočtu nebo v koncových cenách elektřiny.

Pochybnosti však panují i nad tím, kolik uhelných elektráren a případně zda vůbec nějaké Česko potřebuje. Klíčovým dokumentem bude takzvané hodnocení zdrojové přiměřenosti (MAF CZ), které připravuje provozovatel přenosové soustavy ČEPS. To má uvést, v jaké situaci a kolik elektřiny by mohlo chybět.